MEMO

ZAAKNUMMER: 2021008771

AAN : Commissie Algemene Zaken en Control

VAN : College van B&W, portefeuillehouder wethouder H.A.M. van Moorsel
NAMENS DEZE : Team Financiën, F.D.I.R. van Helmond en R.J.P.A. van den Einde

DATUM : 16 februari 2021

ONDERWERP : Voorlopige uitkomsten herijking gemeentefonds

Samenvatting
De afgelopen twee jaar hebben de fondsbeheerders (Minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën) samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gewerkt aan de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Een nieuwe verdeling is nodig omdat de huidige verdeling niet meer goed aansluit bij de kosten van gemeenten. Dit geldt vooral voor het sociaal domein. Daarnaast is de manier waarop de verdeling rekening houdt met de verschillen in eigen inkomsten tussen gemeenten sinds 1997 niet meer geactualiseerd. Ook bestaat er al langer de behoefte de verdeling eenvoudiger te maken.

Inmiddels is het verdeelvoorstel gereed.
Als eerste vragen de fondsbeheerders de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) een advies over de keuzes die gemaakt zijn in de nieuwe verdeling.
Na ontvangst van het advies van de ROB volgt de adviesaanvraag aan de VNG (maart 2021). Hierna kan het nieuwe kabinet een besluit nemen.

In de tabel hieronder zijn, per grootteklasse inwoners, de herverdeeleffecten ten opzichte van de huidige verdeling opgenomen. Het herverdeeleffect kan worden onderverdeeld in herverdeeleffecten voor het klassiek domein (KD), het sociaal domein (SD) en de herverdeeleffecten als gevolg van de verevening van algemene eigen middelen (AEM). Deze laatste is onderverdeeld naar het effect van de verevening van onroerendezaakbelasting (OZB) en de overige eigen middelen (OEM).

	Sociaal Domein	Klassiek Domein	Inkomsten OZB+OEM	Totaal
0-20.000	-109	190	-73	8
20-50.000	-87	166	-81	-1
50-100.000	-74	175	-94	8
100-250.000	-52	184	-103	29
>250.000	10	45	-115	-61

Algemeen beeld verdeelvoorstel / herverdeeleffecten
Grote gemeenten hebben meer kosten voor het sociaal domein dan kleine gemeenten (vooral cluster WMO en Jeugd). De scheefheid in het huidige model waardoor grote gemeenten te weinig budget kregen, wordt in het nieuwe model opgelost.
Daarnaast is er een verschuiving van middelen van de 4 grootste gemeenten naar (middel)grote en de kleine gemeenten. De vaste bijdrage aan de G4 is fors verminderd.

Het nadeel van het sociaal domein wordt gecompenseerd door positieve herverdeeleffecten in het klassieke domein door het afgenomen belang van de maatstaven bebouwingsdichtheid, woonruimten en oppervlakte land.

Misschien ten overvloede maar het totale macrobudget is ongewijzigd. Het betreft een nieuwe verdeling van de bestaande middelen.
Er loopt een aparte discussie over de omvang van het macrobudget vooral op het gebied van Jeugd.

Voorlopige uitkomst voor Asten

Gemeentenaam	SD (1) vol.nw per inw	KD (2) vol.nw per inw	SVB (3) vol.nw per inw	AEM (4) vol.nw per inw	TOTAAL (1+2+3+4) vol.nw per inw	effect nieuw woonpl.beg. jeugd per inw
Asten	-62	176	0	-90	24	20

Voordelig herverdeeleffect: € 24,= per inwoner.
Daarnaast effect nieuw woonplaatsbeginsel / nieuw verdeelmodel Jeugd Voogdij / 18+ € 20,= per inwoner.

Ten opzichte van andere gemeenten met maximaal 20.000 inwoners zijn de verschillen als volgt:

Herverdeel effect per grootteklasse	Sociaal Domein	Klassiek Domein	SVB	Inkomsten OZB = OEM	Totaal
0-20.000	-109	190		-73	8
Asten	-62	176	0	-90	24
afwijking t.o.v. klasse gemeenten	**47**	**-14**	**0**	**-17**	**16**

Wanneer je de herverdeeleffecten van het SD van de gemeente Asten per inwoner afzet tegen gemeenten met inwoners tot 20.000 is een positief effect zichtbaar van € 47,=. Kennelijk heeft het toepassen van andere maatstaven waaronder het schrappen van medicijngebruik geleid tot een voordelig effect (sluit beter aan bij uitgaven van de gemeenten).

Woonplaatsbeginsel Jeugd
Er is aangegeven dat Asten € 20,= per inwoner meer ontvangt door het nieuwe woonplaatsbeginsel en een nieuw verdeelmodel Jeugd Voogdij / 18+.
Naar verwachting is dit geen voordeel omdat vergeleken wordt met het budget 2017. Inmiddels is dit budget in de begroting 2021 al fors verhoogd (op basis van historische kosten).

Actualisatie herverdeeleffecten / Vervolg
De fondsbeheerders wijzen er op dat het gaat om voorlopige uitkomsten, omdat de verdeling vanaf het basisjaar 2017 (uitgangspunt bij het onderzoek) nog geactualiseerd moet worden naar meer recente cijfers.

De uitkomsten zullen nog op twee momenten worden geactualiseerd:
1. Voorafgaand aan de start van de consultatie van gemeenten.

Na ontvangst van het advies van de ROB zal ook de VNG worden geconsulteerd. Dat zal plaatsvinden op basis van geactualiseerde gegevens waaruit de verdeling is opgebouwd. Dit leidt tot verschuiving in de herverdeeleffecten.

2. Bij de verwerking van de nieuwe verdeling in de circulaire van het gemeentefonds, nadat de besluitvorming over de herijking is afgerond.

   Na afronding van de besluitvorming door het volgend kabinet vindt zo spoedig mogelijk de verwerking in een circulaire van het gemeentefonds plaats. De herverdeeleffecten zullen op dat moment definitief worden vastgesteld.

Daarnaast bestaat het risico dat de herverdeling nog wijzigt doordat er politieke keuzes gemaakt worden.

Invoering en ingroeipad
De nieuwe verdeling gaat in per 1-1-2023.
Er is afgesproken een ingroeipad te hanteren met een herverdeeleffect van € 15,= per inwoner per jaar (zowel voor- als nadeel).
In 2025 start de evaluatie van het verdeelmodel. In 2027 gaat het aangepaste model in.

Conclusie
Het verdeelvoorstel laat een voordeel ten opzichte van eerdere verwachtingen.
Maar we zijn er nog niet. Cijfers moeten nog geactualiseerd worden en politieke besluitvorming moet nog plaats vinden.
Zowel ambtelijk als bestuurlijk zullen we de komende periode deelnemen aan diverse online bijeenkomsten over de herijking om de belangen van Asten zo goed mogelijk te behartigen.

Bijlagen: --